

Даноци за животната средина

ЖС_ЖС.Д_А_МК_2024_1

Референтни метаподатоци според ESMS 2.0 структура

1	Контакт
1.1	Организација/ институција за контакт
Државен завод за статистика	
1.2	Организациска единица за контакт
Одделение за животна средина, енергетика и транспорт	
1.3	Лице за контакт
Сузана Стојановска	
1.4	Звање на лицето за контакт
Советник	
1.5	Поштенска адреса
ул. „Даме Груев“ бр. 4, 1000 Скопје, Република Северна Македонија	
1.6	Електронска адреса
suzana.stojanovska@stat.gov.mk	
1.7	Телефонски број
00389 2 3295 650	
1.8	Факс
00389 2 3111-336	
2	Ажурирање метаподатоци
2.1	Последна потврда на метаподатоците
09/09/2024	
2.2	Последна објава на метаподатоците
09/09/2024	
2.3	Последно ажурирање на метаподатоците
09/09/2024	

3	Статистичка презентација
3.1	Опис на податоците
Обезбедување податоци од деловни субјекти, општински администрации, научни институти, фондации, министерства и други организации и одделенија кои во текот на пресметковната година платиле за еколошки даноци. Ова вклучува објавување на податоци за еколошките даноци класифицирани во 4 категории: енергетски даноци, транспортни, даноци за загадување и даноци за ресурси. Се пресметуваат и објавуваат индикатори за даноци за енергенти и даноци за енергенти според платежниот сектор.	
3.2	Систем на класификации
Национална класификација на дејности, НКД Рев.2 усогласена со европската класификација NACE Rev. 2 од 01.01.2008 г.	
3.3	Опфат на сектор/и
Податоците за даноци за животна средина според економска активност опфаќаат даноци што се плаќаат од сите сектори на економијата, од А до Р: производители (економски активности според НКД), домаќинства како потрошувачи како и нерезидентни единици.	
3.4	Статистички концепти и дефиниции
Даноците за животна средина ги имаат истите системски граници како и СНА 2010 и се состојат од задолжителни, неповратни плаќања во готовина или во натура наплатени од општата влада или од релевантните институции. Според СНА 2010, еколошките даноци се под-категиорија на индиректни даноци и вклучуваат: даноци на производство и увоз, тековни даноци на доход, богатство итн. и даноци на капитал. Статистиката на животна средина е составена врз основа на 2013 '<u>Environmental taxes - a statistical guide</u>' на Евростат. Данок за животна средина е дефиниран како „Данок чија даночна основа (или прокси на физичка единица) на нешто што има докажано, специфично негативно влијание на животната средина, и што е идентификувано во ESA 2010 како данок.“ Видови на даноци за животна средина - се пресметуваат 4 категории на даноци: <u>Даноци за енергенти</u> (вклучено е горивото за сообраќај) ги опфаќаат даноците за производство на енергија и енергетски производи што се користат за стационарни потреби или за сообраќај. Даноците за биогориво и за останати видови енергија од обновливи извори се вклучени во оваа категорија, исто така се вклучени и даноците што се плаќаат за залихи на енергетски производи. <u>Даноците за транспорт</u> (исклучени се даноците, т.е. акцизите за гориво) ги опфаќаат даноците за сопственост и за употреба на моторните возила. Во оваа категорија се вклучени и даноците за останати сообраќајни средства (на пр., воздухопловни, водни и сл.) и сообраќајни услуги. Голем дел од даноците претставуваа „еднократни“ плаќања	

поврзани со увоз, продажба на транспортна опрема и сл.

Даноците за загадување ги опфаќаат даноците за измерената/проценета емисија во воздух и вода, менаџментот на цврст отпад, бучавата и сл. Во оваа категорија не влегуваат даноците за емисија на CO₂, тие се опфатени во категоријата „Даноци за енергенти“.

Даноците за користење на природните ресурси ги опфаќаат даноците за екстракција/употреба на природните ресурси (вода, шума, флора и фауна), чија екстракција/употреба доведува до т.н. „трошење на природните ресурси“.

Данокот на додадената вредност е исклучен во пресметката на овие сметки.

3.5 Статистичка единица

Претпријатија

3.6 Статистичка популација

Сите деловни субјекти кои платиле даноци за животна средина. Целната популација се сите производни сектори по НКД (сектори дефинирани во концептот 3.3), а во однос на производството се однесуваат на сите економски активности според НКД А * 64, врз основа на ЕСА 2010, домаќинствата како потрошувачи и нерезидентни единици.

3.7 Референтна област

НТЕС 1 и 2 (Република Северна Македонија)

3.8 Временска покриеност

Од 2015 година понатаму.

3.9 Базен период

Не е применливо.

4 Единица на мерење

милиони денари

5 Референтен период

Една календарска година.

6 Институционален мандат

6.1 Законски акти и други договори

НАЦИОНАЛНА ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

Закон за државната статистика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 54/1997, 21/2007, 51/2011, 104/2013, 42/2014, 192/2015, 27/16, 83/18, 220/18, 31/20)
(<https://www.stat.mk/mk/za-nas/zakonski-akti/zakon-za-drzhavna-statistika/>)

Програма за статистички истражувања за периодот 2023-2027 година, („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.29/23) (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/zakonski-akti/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0-%D0%B7%D0%B0->

%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-
%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%B6%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0/)

ЕВРОПСКА РЕГУЛАТИВА :

Регулатива (ЕУ 691/2011 на Европскиот Парламент и Совет за Европски економски сметки за животна средина (<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Eurostat+regulation+no+691%2F2011>)

Регулатива 2014/538 - Измена на Регулативата (ЕУ) 691/2011 за Европски економски сметки за животна средина.

6.2 Споделување на податоци

Податоци за даноци за животна средина се разменуваат со Министерство за животна средина и просторно планирање врз основа на документ - Меморандум за соработка.

Податоци за даноци се испраќаат (преку eDAMIS) до Евростат според Регулативата (ЕУ) 691/2011 за Европски сметки за животна средина <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0001:0016:EN:PDF>. PDF 2; UNECE (Joint questionnaire), UNSD-UNEP (Questionnaire on environmental statistics).

7 Доверливост

7.1 Доверливост - политика

1. Заштитата на индивидуалните податоци е регулирана со Законот за државната статистика (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/zakonski-akti/zakon-za-drzhavna-statistika/>) .

2. Основните принципи и активности, што се преземаат за да се обезбеди доверливоста на податоците се опишани во Политиката за статистичка доверливост (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/politiki-i-strategii/politika-za-statistichka-doverlivost/>).

7.2 Доверливост - третирање на податоците

Во согласност со член 38 од Законот за државната статистика (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/zakonski-akti/zakon-za-drzhavna-statistika/>) и Политиката за статистичка доверливост (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/politiki-i-strategii/politika-za-statistichka-doverlivost/>) индивидуалните податоци не се објавуваат. Но, доколку се обезбедува пристап до

микроподатоци од соодветното истражување, тогаш треба да се наведат методите кои се користат за спречување на разоткривање на податоците.

8 Политика за објавување

8.1 Календар на објавување

Датумот на објавување на податоците се утврдува во Календарот за објавување на Соопштенија, кој се ажурира квартално.

8.2 Пристап до Календарот на објавување

<https://www.stat.mk/mk/%D0%BA%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80-%D0%BD%D0%B0-%D0%BE%D0%B1%D1%98%D0%B0%D0%B2%D1%83%D0%B2%D0%B0%D1%9A%D0%B0/>

8.3 Кориснички пристап

Сите корисници имаат истовремено (или еднаков) пристап до статистичките податоци: ова значи дека датумите за објавување на статистичките податоци се претходно јавно објавени и никој корисник нема пристап до официјалните статистички податоци пред нивното објавување. Статистичките податоци прво се објавуваат во едицијата „Соопштенија “ на ВЕБ страницата на Државниот завод за статистика во 12.00 часот.

9 Фреквенција на дисеминација

Годишна.

10 Достапност и јасност

10.1 Соопштенија

Соопштенијата се објавуваат (и истите се достапни на ВЕБ страницата на ДЗС во поглавјето: „Соопштенија“ (<https://www.stat.mk/mk/%D1%81%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81%D0%BE%D0%BE%D0%BF%D1%88%D1%82%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%98%D0%B0>)

Соопштението „Даноци за животна средина“ се објавува годишно и истото е достапно на ВЕБ страницата на ДЗС во поглавјето: „Соопштенија“ (<https://www.stat.mk/mk/stat/%D0%B8%D0%BD%D0%B4%D1%83%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B8%D1%98%D0%B0-%D0%B8-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0/zhivotna-sredina/danofi-vo-zhivotna-sredina/danofi-za-zhivotna-sredina-2021-i-2022-godina/>)

10.2 Публикации

Податоците за даноци за животна средина се објавени во:

Статистички годишник (https://www.stat.gov.mk/PrikaziPublikacija_1.aspx?rbr=845)

Статистика на животна средина (https://www.stat.gov.mk/PrikaziPublikacija_1.aspx?rbr=847)

10.3 Онлајн база на податоци

Макстат база Животна средина

http://makstat.stat.gov.mk/PXWeb/pxweb/mk/MakStat/MakStat_ZivotnaSredina/650_ZivSred_Mk_DZS_mk.px/?rxid=46ee0f64-2992-4b45-a2d9-cb4e5f7ec5ef

10.4 Пристап до микроподатоци

Користењето на микроподатоци за надворешни корисници е можно само за истражувачки цели и се врши во согласност со Законот за државна статистика (член 41, член 42 и член 43). Пристапот до анонимизирани микроподатоци е дефиниран со интерна процедура на Државниот завод за статистика „Пристап до анонимизирани микроподатоци за научно-истражувачки цели“ (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/profeduri/pristap-do-anonimizirani-mikropodatofi-za-nauchno-istrazhuvachki-feli/>).

10.5 Друго

По барање на корисниците, податоците се подготвуваат и во форма согласно нивните потреби.

10.6 Документација за методологијата

Методолошко објаснување, национално,

<http://www.stat.gov.mk/MetodoloskiObjasSoop.aspx?id=129&rbrObl=28>

Методологија за даноци во животна средина, на Евростат,

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/environment/environmental-taxes>

10.7 Документација за квалитетот

Извештај за квалитет се објавува на веб страницата на ДЗС (https://www.stat.gov.mk/meta_n/ZSD2019.pdf) Последниот се однесува за 2022 година.

Извештај за квалитет се доставува до Евростат преку ESS Metadata handler (<https://webgate.ec.europa.eu/estat/spe/metaconv/home.htm#>). Последниот се однесува на референтна година 2022.

11 Управување со квалитет**11.1 Обезбедување на квалитетот**

Квалитетот на процесите и продуктите, во Државниот завод за статистика се обезбедува со почитување на Европскиот Кодекс за работа на европската статистика (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/kvalitet/kodeks-za-rabota-na-evropskata-statistika/>) и Рамката за оценка на квалитетот во рамките на Европскиот статистички систем (ESS Quality Assurance Framework-- <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4392716/ESS-QAF-V2.0-final.pdf>).

Критериумите за квалитет се утврдени и во Законот за државна статистика во член 4б и член 4в (<https://www.stat.mk/mk/za-nas/zakonski-akti/zakon-za-drzhavna-statistika/>).

h

11.2 Оценка на квалитетот

Државниот завод за статистика ги реализира статистичките активности во согласност со Статистичкиот бизнис процес модел, кој се базира на меѓународниот модел - Генерички статистички бизнис процес модел (Generic Statistical Business Process Model-GSBPM) . Примената на овој модел, како и примената на меѓународните стандарди во статистичката продукција обезбедуваат високо ниво на точност и споредливост на податоците.

12 Релевантност

12.1 Потребите на корисниците

Податоците за даноци во животната средина се користат од национални институции: Министерство за животна средина и просторно планирање, бизнис асоцијации, асоцијации за животна средина, невладини организации, единици на локална самоуправа и како и меѓународни институции. Податоците од статистичкото истражување се користат при носење одлуки за потврда на техничката оправданост на соодветните политики, за изработка и корекција на даночни политики и стратегии, како и при носење на мерки за економски развој.

12.2 Задоволство на корисниците

Почнувајќи од 2009 година, Државниот завод за статистика на секои три години спроведува Анкета за задоволство на корисниците.

12.3 Комплетност

Временска серија од 2015 до 2021 година.

13 Точност и веродостојност

13.1 Свкупна точност

Методологијата на истражувањето и начинот на прибирање на податоците обезбедуваат солиден опфат и точност на податоците.

13.2 Примерочни грешки

Не е применливо.

13.3	Непримерочни грешки
Не е применливо.	
14	Навременост и точност
T+180	
14.1	Навременост
T+180 денови.	
14.2	Точност
Сите податоци се објавени според роковите во Календарот на објавување.	
15	Кохерентност и споредливост
15.1	Географска споредливост
Постои географска споредливост на дисеминираните податоци на национално ниво. Поради единството на принципите, променливите, дефинициите и класификациите што се користат, постои висок степен на споредливост со земјите-членки на ЕУ во однос на резултатите од истражувањето. Географската споредливост е исто така подобрена поради релевантниот Прирачник на Евростат и релевантните проверки спроведени од Евростат.	
15.2	Временска споредливост
Податоците од 2015 натаму се пресметани според НКД Рев.2.0 и споредливоста на временската серија е обезбедена.	
15.3	Меѓудоменска кохерентност
Податоците се делумно кохерентни. За пресметка на даноците во животната средина се користат податоци од други извори на податоци (Use table, акцизи). Од овие податоци со дополнителни обработки се пресметуваат соодветни индикатори кои се користат за пресметка на даноците.	
15.4	Внатрешна кохерентност
Внатрешна кохерентност на податоците е обезбедена, податоците се контролираат и анализираат во процесот на производство.	
16	Трошок и оптовареност
Не се пресметува.	
17	Ревизија на податоците
17.1	Политика за ревизија на податоците
Ревизијата на податоците се прави во согласност со Политиката за ревизија на ДЗС: (https://www.stat.mk/mk/za-nas/politiki-i-strategii/%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D0%B7%D0%B8%D1%98%D0%B0-	

%D0%BD%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%86%D0%B8/).

17.2 Практика за ревизија на податоците

Не е применливо.

18 Статистичка обработка

18.1 Извори на податоци

Според методологијата на Евростат (Environmental Taxes - A statistical guide, 2013), даноците за животна средина се основа за пресметување на податоците собрани од административни извори. Статистиката на даноци, статистиката на владини финансии и националните сметки се главните извори на податоци за приход за различни видови на даноци. Податоците се преземени преку заеднички влезни и излезни точки на секоја институција. Од административни извори ги преземаме податоците од обврзникот (идентификациски број на обврзникот - микро податоци) и износите на плаќања за секој данок (Министерство за финансии). Податоците не се класифицирани според NACE Rev. 2, така што треба да додадеме шифра на активност според NACE Rev. 2. Ова се прави во одделението за статистички деловен регистер. За правење структура на енергетски даноци користиме податоци од табелите за понуда и употреба (од одделението за национални сметки). За составување на транспортните даноци го користиме Регистерот на регистрирани возила и надоместоци за користење на автопати (патарина) од Јавното претпријатие за државни патишта. Готовите фајлови за различни даноци се внесуваат во прашалниците на EUROSTAT/OECD. Стандардните табели во прашалникот се распределени според индивидуални даноци (енергетски даноци, транспортни даноци, даноци за загадување и даноци за ресурси).

18.2 Фреквенција на прибирање податоци

Годишна.

18.3 Прибирање на податоците

Прибирање на податоците се врши електронски од табелите со податоци од административни извори.

18.4 Проверка на податоците

Проверка на влезните податоци се врши во текот на целиот процес на обработка и при пресметката на индикаторите. Валидација се врши и при пополнување на прашалникот на Евростат, автоматски врз основа на внесените податоци.

18.5 Компилирање податоци

Составувањето на податоците за даноци за животна средина е пристап во пет чекори. Тие чекори се:

1. Идентификување на даноци за животна средина и воспоставување на листа на даноци за животна средина..
2. Класифицирање на даноците за животна средина во 4-те категории на даноци.

3. Собирање на податоци за приходи од овие даноци користејќи извори како што се даночна статистика, статистика на владини финансии и национални сметки.
4. Распределба на податоците за приход на категориите даноци за животна средина. Ова е директен чекор освен ако даноците имаат неколку даночни бази кои припаѓаат на различни даночни категории.
5. Распределба на приходите на економските активности што ги плаќаат даноците. За ова може да се користат различни извори и методи, на пр.:
6. табели за понуда и употреба од национални сметки и други податоци од национални сметки
7. директна распределба врз основа на микро податоци за даночните обврзници за секој данок за животна средина (пр., податоци од владини тела кои ги собираат даноците).

Според Regulation (EU) No 691/2011, приходите од данок за животна средина треба да се распределат на 64 дејности во распределбата по Rev. 2 **A*64**, резидентни домаќинства како потрошувачи и нерезиденти.

18.6	Прилагодување
Не е применливо,	
19	Коментар
Нема коментар.	
A.1	Анекси